

مفهوم فساد اداری

فساد پدیده‌های است که کم و بیش در کلیه کشورهای جهان وجود دارد. اما نوع، شکل، میزان و گستردگی آن در هر کشور متفاوت است، همانطور که نتایج و پیامدهای آن نیز بنا بر نوع سازمان سیاسی و اقتصادی و سطح توسعه یافتگی تفاوت دارد. اما در هر صورت فساد موجب انحطاط است، سیاست‌های دولت را در تضاد با منافع اکثریت قرار میدهد، باعث هدر رفتن منافع ملی می‌شود. و به کاهش اثربخشی دولت‌ها در هدایت امور می‌انجامد و از این طریق اعتماد مردم نسبت به دستگاه‌های دولتی و غیردولتی کاهش یافته، بی‌تفاوتی، تنبلی و بی‌کفایتی افزایش می‌یابد. فساد، اعتقاد و ارزشهای اخلاقی جامعه را متزلزل می‌کند، هزینه انجام کار را افزایش می‌دهد و رشد و رقابت‌پذیری را دشوار می‌سازد.

همچنین تلاشهای فقرزدایی را ناکام می‌سازد و بی‌انگیزگی و بدبینی ایجاد می‌کند و زمینه تضعیف روحیه افراد درستکار را فراهم می‌آورد. فساد اداری مانع سرمایه‌گذاری می‌شود و مسیر رشد و توسعه اقتصادی را با موانع بسیار مواجه می‌سازد و از طریق هدایت ناصواب استعدادهای و منابع بالقوه و بالفعل انسانی به سمت فعالیت‌های نادرست برای دستیابی به درآمدهای سهل‌الوصول، زمینه رکورد در تمام ابعاد فراهم می‌سازد، از طور دیگر، هرکجا فساد ریشه بدواند، روزه روز بیشتر شده، مقابله با آن بسیار دشوار می‌شود و ریشه‌های آن هرروز عمیقتر در بطن جامعه نفوذ می‌کند. بنابراین مقابله با فساد در عرصه اداری ضرورتی جدی و انکارناپذیر است (عباس‌زادگان، ۱۳۸۳: ۱۳).

تعریف فساد

در جوامع گوناگون، برحسب نگرشها و برداشتها، تعاریف گوناگونی از فساد به عمل آمده است. فساد در لغت، به معنی تباه شدن، نابودشدن، از بین رفتن، فتنه، آشوب، زیان، کینه، دشمنی، ظلم، شرارت، بدکاری، بیماری، پوسیدگی، اضمحلال، چرکی شدن عضو، ضدصلاح و به ستم گرفتن مال کسی میباشد. فساد در ادبیات لاتین از فعل لاتین Rumpere به معنای شکستن است. بنابراین در فساد چیزی میشکند یا نقض میشود. این چیز مومن است رفتار اخلاقی یا شیوه قانونی یا غالباً مقررات اداری باشد.

تعریف فساد از دیدگاه منافع عمومی

برخی از صاحب نظران، فساد اداری را آن دسته از فعالیتهای کارکنان و مسئولین دولت میدانند که اولاً به منافع عمومی لطمه بزند و ثانیاً بعد از انجام آن، رساندن فایده به عامل (کارمند اقدام کننده) یا به شخص ثالثی باشد که عامل را برای انجام این اقدام اجیر کرده است. (عباسزادگان، ۱۳۳۳: ۱۹) مفهوم کلی فساد در نظام اداری عبارتست از:

الف) اقدامات مأموران دولتی با هدف انتفاع و بهره برداری برای خود یا اشخاص دیگر و یا در قبول دریافت مال برای خود یا اشخاص دیگر که از راههای زیر انجام میپذیرد:

- نقض یا تعبیر و تفسیر سلیقه ای قوانین و مقررات و ضوابط اداری؛

- تغییر در قوانین و مقررات و ضوابط اداری؛

- خودداری، کندکاری و یا کوتاهی در انجام وظایف قانونی در قبال ارباب رجوع؛

- تسهیل یا تسریع غیرعادی در انجام کار برای اشخاص معین در مقایسه با دیگران.

ب) اقدامات اشخاص حقیقی و حقوقی که در قبال پرداخت مال به مأموران دولت به منظور انتفاع و بهره برداری برای خود یا اشخاص دیگر و یا برخورداری از مزایا و امتیازات از راههای غیرصحیح انجام می پذیرد.